

Erla Hallsteinsdóttir

Globaliseringsprojekt ”Udvikling af fremmedsprogsundervisningen” ved ISK. Delprojekter i tysk 2010

Intern rapport

Table of Contents

1	Globaliseringsprojekt: Indledende bemærkninger	2
2	Tyske delprojekter	3
2.1	E-læringsprojekt: Portefølje	3
2.2	Indplaceringstest i tysk i ES 2009 og 2010:	4
2.2.1	Brug af indplaceringstests i ES 2009	4
2.2.2	E-læringsprojekt: indplaceringstest i ES 2010	5
2.2.3	Indplaceringstest: Sammenfatning	6
2.3	Instruktortimer i mundtlig kommunikation og grammatik på 1. semester (tysk ES 2010).....	6
2.4	Undervisningskonception til Mundtlig kommunikation 1 (tysk: samdrift, alle studier).....	8
3	Den fælles europæiske referenceramme for sprog og tyskundervisning i det danske skolesystem	10
3.1	Folkeskolen	11
3.2	De gymnasiale uddannelser: hhx, stx og valgfag	12
3.3	Videregående uddannelser med tysk på SDU i Odense	13
4	Opsummering og perspektivering	15
5	Appendix 1: Elektronisk semesterplan i Mundtlig kommunikation 1 i tysk (på Blackboard).	16
6	Appendiks 2: Evalueringsrapport for Mundtlig kommunikation 1 i ES 2010	21
7	Appendiks 3: Faglige mål i tyskundervisningen i det danske skolesystem	23
7.1	Folkeskolen	23
7.2	Gymnasiale uddannelser.....	25
7.2.1	Tysk begyndersprog A stx	25
7.2.2	Tysk fortsættersprog A stx.....	27
7.2.3	Tysk fortsættersprog B stx	28
7.2.4	Tysk begyndersprog B valgfag	29
7.2.5	Tysk fortsættersprog C valgfag.....	30
7.2.6	Sammenligning af faglige mål for tysk fortsættersprog B i stx- og htx-bekendtgørelserne.....	31

1 Globaliseringsprojekt: Indledende bemærkninger

Udarbejdelsen af denne rapport foregik som et led i globaliseringsprojektet ”Udvikling af færdighedsdiscipliner i fremmedsprogsuddannelserne” ved Syddansk Universitet i Odense. Dette Projekts formål er (jf. Teresa Cadiernos opsummering dato 23.02.2009) modernisering af færdighedsfagene inden for fremmedsprogsuddannelserne på basis af:

- Forskning i fremmedsprogstilegnelse og -pædagogik.
- Nye tendenser inden for undervisningsmetoder i fremmedsprog, specielt *task-based language teaching*, og brug af IT i undervisning.
- Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog (CEFR).
- Gymnasireformen.

Erla Hallsteinsdóttirs stilling som videnskabelig assistent blev i perioderne februar-maj og september-december 2010 delvist finansieret med midler fra globaliseringspuljen og e-læringspuljen med det formål at samle trådene på eksisterende globaliseringsprojekter og afslutte påbegyndte tiltag inden for tysk. Rapporten indeholder en kort beskrivelse af de gennemførte globaliseringsprojekttiltag og e-læringsprojekter i tyskuddannelserne ved SDU i Odense:

- E-læringsprojekt med udarbejdelse af en studieportefølje, udarbejdet i ES 2010 og forventes implementeret på IVK i ES 2011.
- E-læringsprojekt omkring brug af indplaceringstest, gennemført i ES 2010 og resultaterne blev brugt som grundlag for individuelle anbefalinger til deltagelse i instruktortimer.
- Udarbejdelse af en konception (i FS 2010) og gennemførelse af instruktortimer tilknyttet Mundtlig kommunikation 1 i tysk med software med interaktive grammatik- og udtaleøvelser (Grammatiktrainer Deutsch) fra det tyske firma digitalpublishing i ES 2010.
- Konception og koordinering af undervisningsforløb og udvikling af undervisningsmateriale til Mundtlig kommunikation 1 i tysk. Udarbejdet i FS og brugt i undervisningen i ES 2010.

Rapporten indeholder yderligere en kort beskrivelse af håndteringen af den Fælles europæiske referenceramme for sprog (CEFR) i tyskfaget i Danmark i folkeskolen og gymnasierne. Den afsluttes med en beskrivelse af tyskuddannelserne ved SDU i Odense i relation til den fælles europæiske referenceramme for sprog med henblik på at indgå i en etablering af definerede CEFR-mål for (jf. Teresa Cadiernos opsummering dato 23.02.2009):

- Indlæringsniveau i uddannelsen: 6 niveauer (A1, A2, B1, B2, C1 og C2).
- De fem færdigheder: lytte, læse, samtale, udtryks- og skrivefærdighed.

- De forskellige komponenter inden for den kommunikative kompetence: lingvistiske, sociolingvistiske, pragmatiske-diskursive og kulturelle.

2 Tyske delprojekter

2.1 E-læringsprojekt: Portefølje

I projektansøgningen gik jeg ud fra at kunne udarbejde en porteføljestruktur til implementering i Blackboard (tilpasset strukturen af de 3 tyskuddannelser) på grundlaget af den [europæiske sprogportefølje](#)¹. Dette har af tekniske og praktiske årsager vist sig at være uhensigtsmæssigt. Især et ønske om at de studerende skal kunne bruge porteføljen i forbindelse med stillingsansøgninger efter endt studie forudsætter et medium, der er tilgængeligt til alle. I samarbejde med E-læringsværkstedet er andre muligheder blevet udforsket med det resultat at wordpress.com blev brugt til at udarbejde en portfolio-skabelon til de enkelte studier. En demoversion ligger allerede på nettet: <http://ivkportfolio.wordpress.com/> og projektet forventes udført som pilotprojekt i ES 2011 med tyskstuderende fra IVK. Der vil være en udførlig introduktion med hjælp fra e-læringsværkstedet i intro-ugen ultimo august.

Porteføljen lægger op til at de studerende følger op på læringsmålene i de enkelte fag med

- a) en kort beskrivelse af hvad de har lært,
- b) mulighed for at uploade konkrete opgaver,
- c) mulighed for at uploade CV og andre arbejdssøgningsrelaterede dokumenter, samt
- d) direkte link til dokumenterne i den europæiske sprogportefølje.

Den [europæiske sprogportefølje](#) er en elektronisk mappe, hvori sprogstuderende kan registrere deres sproglige kvalifikationer og relevante sproglig-kulturelle erfaringer. Sprogporteføljen er et personligt dokument med tre afsnit, som indehaveren ajourfører regelmæssigt:

- Europass-sprogpass ([The Europass Language Passport](#)², inkl. det standardiserede selvevalueringskema³), hvori de sproglige kvalifikationer og færdigheder (formelle og uformelle) kan registreres på en måde, som er genkendelig på europæisk plan.
- Sprogbiografi (Language Biography), hvor den studerende kan beskrive sine sprogkundskaber, læringsmål og læringserfaringer vedrørende så mange sprog som muligt.

¹ http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/default.asp?l=e&m=/main_pages/welcome.html

² <http://www.ciriusonline.dk/dokumentation/europass/europass-sprogpas> og <http://www.ciriusonline.dk/nyheder/artikler/tag-europass-sprogpas-med-til-job-og-uddannelse/> og <http://europass.cedefop.europa.eu/europass/home/vernav/Europass+Documents/Europass+Language+Passport.csp>

³ En rapport om erfaringer med indplaceringstests, referenceramme-relaterende kursusbeskrivelser etc. i Studieskolen: www.dfs.dk/media/27263/studieskolen.doc

- En dokumentmappe (Dossier), der indeholder konkrete eksempler på indehaverens eget sproglige arbejde.

Den nyeste udgave af sprogporteføljen er en elektronisk portefølje, der er udarbejdet af EAQUALS (The European Association for Quality Language Services) og ALTE (The Association of Language Testers of Europe) og kan frit downloades fra [projektets hjemmeside](#)⁴. Der er frit valg af medier og dokumentformater (lyd, video, scannede dokumenter), hvad der åbner op for en mangfoldig dokumentation af sproglige færdigheder. Ud over dokumentationsfunktionen kan e-sprogporteføljen være et hjælpemiddel til at udvikle de studerendes evner til at reflektere over egne læremåder og -strategier samt et værktøj til at mere bevidst kunne tage ansvaret for og planlægge udviklingen af egne sprogkompetencer.

2.2 Indplaceringstest i tysk i ES 2009 og 2010:

2.2.1 Brug af indplaceringstests i ES 2009

I ES 2009 brugte jeg forsøgsvis indplaceringstests i mundtlig kommunikation 1 i tysk. Kriterier for de udvalgte tests var, at de skulle være nemme at bruge, relatere til den europæiske referenceramme for sprog og have en automatisk udregning af resultater. Jeg brugte to supplerende tests:

1. Internetbaseret [B1-test i tysk som fremmedsprog](#)⁵ fra Cornelsen med en samlet vurdering af lytte- og læseforståelse samt grammatik. Denne test vurderer sprogfærdigheder ud fra det man skal kunne på B1-niveau.
2. Digitalpublishings [indplaceringstest](#)⁶ som skal downloades og installeres på egen computer. Denne test er mere nuanceret og der angives %-points for udtale, ordforråd, høreforståelse, grammatik og læseforståelse. Vurderingen ser ud til at være mere generel og resultatet indeholder en anbefaling til en af digitalpublishings kurser – hvorfra der kan relateres tilbage til referencerammeniveauet idet kurserne tager udgangspunkt deri.

I starten af semestret lagde jeg links til begge tests på Blackboard, men de studerende skulle selv stå for installering, gennemføre testen og printe sine resultater ud. I alt har 16 studerende afleveret testen fra Cornelsen og 8 har afleveret digitalpublishing-testen, deraf er 4 ubrugbare pga. manglende resultatudregning. Frist for aflevering var medio september men enkelte resultater blev afleveret frem til uge 42. Der er også opstået tekniske problemer med begge tests (lydfiler kunne ikke bruges, mikrofoner virkede ikke, resultater kan være forkerte fordi testene

⁴ <http://www.eelp.org/eportfolio/index.html>

⁵ http://sprachtest.cornelsen.de/html/en_startseite.html

⁶ http://sprachtest.cornelsen.de/html/en_startseite.html

laves flere gange, etc.) – dog især i forbindelse med digitalpublishing-testen. Det er altså **IKKE** nogen brugbar løsning at lade de studerende udføre indplaceringstests i egen regi.

2.2.2 E-læringsprojekt: indplaceringstest i ES 2010

Det forberedende arbejde med indplaceringstestene for 1. semesterstuderende i de tre tyskfag i ES 2010 blev finansieret af e-læringspuljen og testene blev gennemført i en ekstra undervisningstime (45 min.) med ISKs klassesæt i første undervisningsuge. Der blev brugt en onlinetest fra ”Sprachtest” (www.sprachtest.de, ca. 15 min.) og en digital test fra digitalpublishing (www.digitalpublishing.de/sprachentest.testd.zip, skal installeres på computeren, ca. 25 min.). Onlinetesten giver direkte feedback på e-mail som skal sendes videre til underviseren med den studerendes navn på. Testen fra digitalpublishing giver ligeledes direkte feedback som skal printes som pdf-fil og gemmes på computeren med den studerendes navn som filenavn. Bagefter indsamles pdf-filerne af underviseren.

Indplaceringstesten fra digitalpublishing har et større omfang end Sprachtest-testen og den er mere nuanceret, men også mere kompliceret at bruge; Sprachtest-testen har en større fokus på læse- og høreforståelse af hele tekster og derfor bruges en kombination af begge tests i projektet. Cornelsen-testen, der blev brugt i ES 2009, er også en meget brugbar test og de studerende fik en link til den og kunne selv vælge at lave den for at yderligere validere resultaterne fra de to andre test.

På grundlaget af testenes resultater blev de studerende opdelt i to hold, dvs. 1 hold med modersmålsniveau (ikke tilbudt ekstraundervisning) og 1 hold, som fik tilbudt ekstraundervisnings-/øvelsestimer med instruktør. I disse timer, der betales af ISK og har status som pilotprojekt mht. til modernisering af sprogfagene, øves grammatik og udtale med software fra det tyske firma digitalpublishing (<http://www.digitalpublishing.de/de/privatkunden/deutsch/software/interaktive-sprachreise/grammatiktrainer-deutsch.html>) og ISKs bærbare computere.

Resultater fra indplaceringstesten i ES 2010:

- * 29 studerende fik en individuel anbefaling om at deltage i instruktortimerne, 7 af disse skulle dog afklare behovet for ekstratimer med underviser, idet deres testresultater ikke var entydige hhv. de ikke havde skrevet sit navn på testen.
- * 18 studerende fik ingen anbefaling
- * 14 deltog ikke i testen, hvor der formentlig i store træk er tale om studerende, der slet ikke er dukket op på SDU.

De studerende gav positivt feed-back på at skulle testes; de syntes det var godt at få en konkret vurdering af sine sprogkunderskaber og nogle bad sågar om en mere detaljeret vurdering.

2.2.3 Indplaceringstest: Sammenfatning

En kombination af testen fra digitalpublishing, der har mulighed for at teste udtale, og én af de to internetbaserede test med fokus på testning af lytte- og læseforståelse er en brugbar løsning, så længe testene afholdes i en undervisningstime. En efterfølgende subjektiv vurdering af de studerende i første undervisningstime bekræftede testenes resultat hos Tyske studiers studerende. De studerende er generelt positivt indstillet over for at få en testbaseret vurdering af deres sprogkompetencer og fremadrettet vil testernes resultater kunne indgå i studieportefoliens dokumentationsdel (jf. afsnit 2.2). Dette alene kan dog næppe være et grundlag for at bruge så meget tid og ressourcer på indplaceringstest som i ES 2010. Et undervisningsforløb specielt tilrettelagt for de svagere studerende (op til B2-niveau) og dermed en ”ægte” niveauopdelt undervisning i sprogfærdighedsfagene ville være en fornuftig måde at følge op på testenes resultater. Sådanne et forløb, som blev gennemført i ES 2010, beskrives i næste afsnit.

2.3 *Instruktortimer i mundtlig kommunikation og grammatik på 1. semester (tysk ES 2010)*

I ES 2010 bevilligede ISK penge fra globaliseringspuljen til instruktortimer til undervisning med ISKs bærbare klassesæt og grammatiktræner fra digitalpublishing (Grammatiktrainer Deutsch⁷) til 1. semesters studerende i tysk (samdriftsfag). Instruktortimernes semesterplan og øvelserne i grammatiktræneren blev tematisk koordineret med semesterplanen i Mundtlig kommunikation på 1. semester (udtaleøvelser) og Skriftlig sprogfærdighed på 1.-3. semester (samme rækkefølge af grammatiske emner), hvoraf kun 1. semesters pensum blev gennemgået i timerne; øvelserne til de to andre semestre er tænkt som et tilbud til de studerende, der gerne fortsat vil arbejde med grammatiktræneren på egen computer i de næste to semestre.

Der var forholdsvis god deltagelse i begyndelsen, dvs. op til efterårsferien, men derefter er der ca. 10 studerende, der regelmæssigt har deltaget – enkelte studerende er derudover mødt op enkelte gange. Et ukendt antal studerende har købt grammatiktræneren og bruger den på egen computer.

Der ytredes i løbet af semestret et stort ønske om og behov for instruktortimer fra de studerendes side (også de studerende, der kun sjældent deltager). Men: ikke alle studerende kunne lide computerprogrammet, dels pga. tekniske problemer, men dog især fordi de manglede en forklaring på, hvorfor de lavede fejl – en umiddelbar konstatering af, at de lavede fejl er ikke nok for indlæringen. Derfor skal der udarbejdes et modificeret koncept til timerne, der stærkere fokuserer på blended-learning-metoder – hvilket instruktoren allerede har igangsat i ES 2010. Både emner fra Mundtlig kommunikation 1 og Skriftlig sprogfærdighed 2 skal inddrages og fordybes og yderligere skal øvelser i selve grammatikprogrammet gerne gennemgås sammen på

⁷ <http://www.digitalpublishing.de/de/privatkunden/deutsch/software/interaktive-sprachreise/grammatiktrainer-deutsch.html>

tavlen (via projektor) for at gøre de studerende fortrolige med programmets opbygning og indhold samt give dem mulighed for at stille spørgsmål omkring de gennemgåede grammatiske og fonetiske regler.

- Koordinering af undervisningen både med Mundtlig kommunikation og Skriftlig sprogproduktion er nødvendig for en faglig forankring af instruktortimerne. Især er en stærkere inddragelse af instruktortimernes muligheder (reklame for timerne) og aktiv koordinering med undervisningen i Skriftlig sprogproduktion ønskelig.
- Tidsmæssig placering er afgørende for deltagelse og timernes placering i ES 2010 blev nævnt som en stor ulempe og en vigtig grund for ikke at møde. Vi skal huske, at vores studerende stadig ”går i skole” og går hjem igen, når de har fri – og kommer ikke tilbage til ”frivillige” timer om eftermiddagen.
- Instruktør bør fortsat vejledes og undervisningen koordineres af én eller flere af underviserne for at sikre et optimalt udbytte. Den nuværende instruktør har vist et stort engagement og faglig kunnen – og får et stort kompliment for sit arbejde både fra de studerende og underviserene.
- De studerende ønsker et metodemiks: tavleundervisning, spørgemuligheder & grammatiktræner (både individuelt arbejde på ISKs computere og fælles arbejde via instruktorens computer og projektor).
- Muligheden for individuelt arbejde med vejledning anses gennemgående for værende vigtig. Derfor bør overvejes at tilbyde individuelle øvelser efter ønske fra de studerende, fx fordybelse af bestemte grammatiske emner, stærkere fokus på udtale ved behov for dette, grammatikøvelser i økonomisk sprog, etc. Denne form for instruktortimer åbner også op for at tilbyde timerne til flere studerende, fx ville parallel undervisning af 1. og 2. års studerende være en mulighed. Dette forudsætter et stort undervisningslokale med mulighed for opdeling i computerarbejde og instruktørundervisning med udvalgte temaer. Mange 3. semesters studerende har stadig behov for en intensiv beskæftigelse med den tyske grammatik (automatisering af konstruktioner). For disse studerende ville deltagelse i instruktortimer være en god mulighed for træning – og meget tættere på selvstændigt arbejde (autonom læring) kommer vi næppe uden etablering af et veludstyret sproglaboratorium.

Der anbefales stærkt, at fortsat bevillige instruktortimer til 1. semesters samdriftsfag (sprogfærdighedsfag) i form af fælles instruktortimer til Mundtlig kommunikation 1 og Skriftlig sprogproduktion 1. I tilfælde af den foreslåede flytning af instruktortimer fra Sprogbeskrivelse⁸

⁸ Så længe relativt få studerende læser på Tyske studier – i gennemsnit deltager kun 10-15 studerende i Sprogbeskrivelse 1.-3. (hvoraf mindre end halvdelen deltager i instruktortimerne) – er underviserens arbejdsbelastning mht. øvelser og lign. betydeligt mindre end i mange andre fag og dermed må underviseren anses for at have ressourcer for at give de studerende den nødvendige ”ekstra” faglige vejledning, der i dag dækkes af instruktortimerne – som i øvrigt ikke er særlig godt koordineret med undervisningen i faget (min erfaring fra FS 2010 er, at instruktøren selvstændigt kører sit helt eget forløb uden nogen form for koordinering med underviseren i Sprogbeskrivelse).

på Tyske studiers 2. semester vil studerende på Tyske studier vil ikke "miste" sine instruktortimer og samtidig vil langt flere studerende (IVK og Negot) få glæde af dem.

2.4 Undervisningskonception til Mundtlig kommunikation 1 (tysk: samdrift, alle studier)

En helt ny konception for undervisningen i Mundtlig kommunikation 1 i tysk er blevet udviklet af EH i ES 2009 og FS 2010 med input fra Flemming Hoffmann (og diskussion af materialet med både Moiken og Flemming) og med udgangspunkt i referencerammens B1/B2 niveau, som er valgt bl.a. ud fra resultaterne af indplaceringstesten i ES 2009. Konceptionen, der blev taget i brug af alle tre undervisere i ES 2010, indeholder:

- Fastlæggelse af en lærebog (håndbog i praktisk kommunikation: <http://www.duden.de/produkte/detail.php?isbn=3-411-72791-8>⁹), valg af uddybende artikler (fortrinsvis i elektronisk form), internetsider, elektroniske ordbøger, øvelser og andre relevante uddybende materialer. Der er oprettet en "community" på Blackboard hvor fremtidige undervisere har adgang til hele undervisningsmaterialet.
- Undervisningsmateriale til 13x2 undervisningstimer (ppt-præsentationer med øvelser, links til relevant materiale, video- og lydfile samt intensiv brug af visuelle elementer).
- Elektronisk semesterplan (på tysk, jf. appendiks) med relevante materialer (artikler, øvelser, etc.) i form af "Course Documents" på Blackboard (kan kopieres fra semester til semester), hvor ppt-præsentationerne fra undervisningen uploades af underviseren efter undervisningen.

Den overordnede struktur bygger på formidling af kommunikative og interkulturelle færdigheder i specifikke kontekster, dvs. på første semester gennemgås forskellige kommunikative strategier og metakommunikativ viden om sprog og kultur (dansk-tysk). Der lægges vægt på de mundtlige færdigheder: lytte-, samtale- og udtryksfærdighed og de forskellige komponenter inden for den kommunikative kompetence: lingvistiske (ordforråd, udtale, grammatik (i begrænset omfang)), sociolingvistiske (tematisering af (inter-)kulturelle dansk-tyske forhold) og pragmatisk-diskursive (kommunikationsstrategier, metakommunikativ viden).

Semesterplan for Mundtlig (dansk sammenfatning, jf. originaltekst i appendiks):

1. **Indledende** bemærkninger, forklaring af fagbeskrivelsen, eksamensbetingelser, semesterplanen, undervisningsmaterialerne, referencerammen, indplaceringstestene, instruktortimerne, etc. Øvelser med at præsentere sig selv, fortælle om noget &

⁹ Indholdsfortegnelsen kan ses på: http://www.amazon.de/Duden-Deutsch-Knigge-formulieren-kommunizieren-auftreten/dp/3411727918#reader_3411727918

billedbeskrivelse (observation af de enkeltes sprogfærdigheder mht. sammenligning med resultater fra indplaceringstestene).

2. **Kontrastiv høflighed:** tiltaleformer (du-De) & brug af for- og efternavne på tysk og dansk (hvem siger hvad til hvem & forskelle på tysk / dansk). Formål: sensibilisering for forskelle mellem sprogene mht. sprogsystem og sprogbrug (samme sprogsystematiske muligheder bruges på forskellig vis), kulturelle forskelle (bevidsthed for egen og fremmed kultur).
3. **Hvad er en samtale?:** informationsudveksling og kommunikation: at formidle sine erfaringer og meninger i en samtale. Dagligdagsordforråd & sensibilisering for komplekse ordforrådsenheder (flerordsforbindelser), flertydighed og oversættelses-/transferproblemer (fx betegnelser for mad); sammenligning mellem DK og DE, fx med temaer som "transport" (bil eller ingen bil?), "bolig", "mad", "familie" med udgangspunkt i de studerendes egne erfaringer og holdninger.
4. **At bede om/give informationer:** spørge- og besvaresesteknikker: at formidle sine egne erfaringer og holdninger. Temaer (introduceres fx. med musik/korte videoklip eller billeder): "Hvor vil jeg bo" (storby, landsby, ude på landet), "turist i Danmark" (spørgsmål og informationer om restauranter, overnatning, museer, kultur, historie, sprog, politik, ...).
5. **Smalltalk:** Rollespil med smalltalktemaer (forberedes inden undervisningen). Høflighedsordforråd og -floskler, reaktion på misforståelser, dansk-tysk sammenligning.
6. **Kropssprog:** nonverbal kommunikation & mundtlig kommunikation (hvad gør vores krop, gestik, mimik, etc.?). Mundtlige oplæg om tyske stereotyper (forberedes inden undervisningen samt ordforråd til oplæg og diskussioner).
7. **Mundtlige oplæg** (eksamenskrav): pro-contra-argumentation (selvvalgt tema) à to studerende (præsentation, beskrivelse, at udtrykke egne holdninger & argumentere for og imod noget med forskellige typer af argumenter).
8. **Mundtlige oplæg:** jf. 7.
9. **Sammenfatning af tekster:** præsentation, beskrivelse, holdninger, argumentation. Diskussionsøvelser på grundlaget af en aktuel tekst (fortrinsvis med et dansk-tysk interkulturelt indehold, i ES 2010 var udgangspunktet diskussionen omkring "Hvis Danmark var blevet en tysk delstat i 1864" og dertil hørende læserkommentarer (stereotyper) om Tyskland i Politiken samt spørgsmålet "Hvad er nationalitet?" ud fra de danske og tyske integrationstests.
10. **Telefonkommunikation:** høflighed og rutineformler, grundlæggende principper i telefonkommunikation; at bede om/give informationer via telefon. Sensibilisering af præstrukturerede kommunikationssituationer med fastlagte udtryk, etc.
11. **Argumentation og beskrivelse:** Billedbeskrivelse og sensibilisering for forskellige diskussions- og argumentationsformer i dansk og tysk. Ordforråd for argumentation og diskussion: gruppediskussion om et aktuelt tema.

12. **Diskussion og argumentation:** Tema: Mænd og kvinder (typisk mand, typisk kvinde, roller og rollemodeller, ligestilling, sammenligning af DK og DE. Sensibilisering for intra- (i gruppen) og interkulturelle forskelle mht. stereotyper.
13. **Advent og jul:** danske og tyske traditioner, sammenfatning og opsummering af semestret.

I Mundtlig kommunikation 2 (IVK- og Negotstuderende) vil det planlagte arbejde med en ny konception kunne tage udgangspunkt i samme kommunikationsstrategier, dvs. der bør arbejdes med fordybelse og automatisering af den i Mundtlig kommunikation 1 gennemgåede metakommunikative viden og udvalgte aktuelle temaer omkring bl.a. dansk-tyske forhold.

I sammenhæng med modernisering af sprogkompetencefagene bør den traditionelle opdeling i kompetencefag og vidensfag så vidt muligt ophæves¹⁰. Alle akademiske fag er vidensfag og kompetencefagene sigter yderligere på at udvikle de studerendes sproglige kompetencer i de respektive fremmedsprog. I ”Mundtlig kommunikation 1” i tysk er den nye konception lavet ud fra den præmis at faget netop skal rumme både udvikling af sprogkompetencer og formidling af studierelevante indhold og sætte fokus på interlingvale og interkulturelle (dansk-tysk) emner. Fremadrettet bør alle ”kompetencefag” gennemgås mht. sammenhæng mellem formidlingen af indhold og sprogkompetence; i mange af disse fag vil case-/task-baseret undervisning kunne komme på tale. På de mere erhvervsrettede studier IVK og Negot er der flere fag, der ud over det faglige indhold fokuserer på udviklingen af de studerendes skriftlige, mundtlige og socio-kulturelle sprogfærdighed.

3 Den fælles europæiske referenceramme for sprog og tyskundervisning i det danske skolesystem

Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog¹¹ beskriver, hvad sprogbrugere skal kunne for at blive i stand til at kommunikere effektivt på et fremmed- eller andetsprog. Referencerammen beskriver seks sprogfærdigheds-niveauer (A1 – C2), hvilket gør det muligt at evaluere på hvert læringstrin. Referencerammen udgør et grundlag for udarbejdelsen af retningslinjer for undervisningsplaner, læreplaner, prøver og lærebøger inden for sprogundervisning på tværs af de europæiske lande. I dette afsnit skitseres kort brugen af Den fælles europæiske referenceramme for sprog i målsætningerne for tyskundervisning i det danske

¹⁰ En lignende tilgang findes i anbefalingerne i rapporten ”Fremtidens sprogfag” fra 2003: ”Uden personlig tilegnelse af viden og færdigheder i en bredere horisont skabes ingen kompetencer. Derfor skal den kompetenceorienterede faglighed forstås som dannelsesbaseret. Kompetence er dannelse i aktion.” (<http://pub.uvm.dk/2003/sprogfag/hel.pdf>, s. 12, jf. også 67-72). Jeg mener dog, at ”dannelse” her også skal indeholde formidling af faglige indhold.

¹¹ Ministeriet for flytninge, indvandrere og integration har lagt beskrivelsen af Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering i dansk oversættelse på sin hjemmeside: http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/223105FA-AF91-438A-A37E-5BACC9792724/0/den_faelles_europaeiske_referenceramme.pdf. Yderligere om referencerammen fx i Sprogforum: http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr_nr31.html.

skolesystem ud fra Undervisningsministeriets vejledninger i faghæfterne ”Fælles Mål 2009” og målsætningerne for de gymnasiale uddannelser. Afslutningsvis sættes et perspektiv på referencerammen i relation til tyskstudierne på SDU.

3.1 Folkeskolen

Undervisningsministeriet udgiver ”Fælles Mål 2009 – Tysk (Faghæfte 2009)¹²” for undervisningen i tysk på alle skoletrin og fastlægger dermed målsætningen i tyskundervisningen i det danske skolesystem, dvs. folkeskole og gymnasialt niveau. På EMUs hjemmeside påpeges, at undervisningsforløb i tysk altid skal planlægges på basis af Fælles Mål for faget¹³. På EMUs hjemmeside henvises til Undervisningsministeriets ”Fælles Mål” 2009 for tysk med følgende tekst:

Fælles Mål 2009 for tysk følger systematikken for kommunikative færdigheder Den Europæiske Referenceramme for Sprog. Det er fremhævet, at der er tale om fem kommunikative færdigheder:

- *De receptive færdigheder, lytte/forstå og læse/forstå*
- *de mundtlige, produktive færdigheder, samtale og redegøre*
- *den skriftlige, produktive færdighed, skrive.*

Forskellen mellem sprog og sprogbrug og sprogtilegnelse er gjort tydeligere, så der klarere skelnes mellem anvendelse og bevidsthed samt om, hvordan sprog bruges, og sprog læres.¹⁴

Denne tekst findes dog ikke (længere) på Undervisningsministeriets Hjemmeside og denne udgangspunkt er slet ikke tydelig i ”Fælles Mål 2009”. I det sidste kapitel af omhandles Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog på en halv side. Den nævnes i øvrigt her for første gang i hele publikationen. Den kategoriseres som ”endnu et værktøj, der kan hjælpe eleven og læreren til at vurdere, hvor langt den enkelte er kommet med sprogtilignelsen” (S. 41). Der påpeges, at slut- og trinmål i Fælles Mål er bygget op efter referencerammens 6 niveauer (A1-C2) og skelnen i fem færdighedskategorier, dvs. lytteforståelse, læseforståelse, samtale, redegørelse og skrivning. Der henvises til www.dialang.org ”hvor alle kan teste, på hvilket niveau deres sprogkundskaber befinder sig” (S. 41) og referencerammens selv vurderingsskema anføres i dansk oversættelse. Generelt set er læringsmålerne meget ambitiøse uden dog at gå særlig meget i dybden med konkrete indholdsmæssige målsætninger:

Formål for faget

¹² ”Fælles Mål” for tysk kan læses her:

http://www.uvm.dk/~media/Publikationer/2009/Folke/Faelles%20Maal/Filer/Faghaefter/090708_tysk_11.ashx (30.03.2011)

¹³ Jf. http://www.emu.dk/gsk/fag/tys/uvm/faelles_maal_2/index.html (30.03.2011)

¹⁴ http://www.emu.dk/gsk/fag/tys/uvm/faelles_maal_2/index.html (30.03.2010).

Formålet med undervisningen i tysk er, at eleverne opnår kundskaber og færdigheder, der gør dem i stand til at kommunikere på tysk både mundtligt og skriftligt.

Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes sproglige bevidsthed om tysk sprog.

Stk. 2. Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, fordybelse og aktiv medvirken for derved at fremme elevernes lyst til at bruge sproget personligt og i samspil med andre. Undervisningen skal bidrage til, at eleverne får tillid til egne evner og lyst til at beskæftige sig med tysk sprog og kulturer til fremme af deres videre udvikling.

Stk. 3. Undervisningen skal give eleverne grundlæggende viden om kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande og derved styrke deres internationale og interkulturelle forståelse.

3.2 De gymnasiale uddannelser¹⁵: hhx¹⁶, stx¹⁷ og valgfag¹⁸

I bekendtgørelsen om uddannelsen til højere handelseksamen (hhx-bekendtgørelsen) beskrives tysk som begyndersprog A, fortsættersprog A og fortsættersprog B¹⁹. Den fælles europæiske referenceramme for sprog nævnes ikke i bekendtgørelsen.

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Tysk er et færdighedsfag, et vidensfag og et kulturfag, og de forskellige sider af faget betinger hinanden gensidigt. Faget beskæftiger sig dels med tysksprogede tekster i bred forstand, som formidler væsentlige sider af Tysklands og tysksprogede landes samfundsmæssige, erhvervsmæssige og kulturelle forhold, dels med sprogbrug og sprogtilegnelse samt interkulturel forståelse og kommunikation.

1.2. Formål

Gennem arbejdet med tysk sprog og samfundsmæssige, erhvervsmæssige og kulturelle forhold i tysksprogede lande udvikler eleverne kompetence til at kommunikere på tysk med en solid vidensbaggrund. Formålet med undervisningen er, at eleverne opnår en bred indsigt i samfundsmæssige, erhvervsmæssige og kulturelle forhold i tysksprogede lande og samtidig hermed oparbejder en interkulturel kompetence, der giver dem lyst og evne til at reflektere over og med forståelse gå i dialog med andre kulturer i almene og

¹⁵ <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Gymnasiale%20uddannelser/Om%20gymnasiale%20uddannelser.aspx> (19.11.2010)

¹⁶ <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Gymnasiale%20uddannelser/Fagenes%20sider/Fag%20S-AA/Tysk%20-%20hhx.aspx> (19.11.2010)

¹⁷ <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Gymnasiale%20uddannelser/Fagenes%20sider/Fag%20S-AA/Tysk%20-%20stx.aspx> (31.03.2011)

¹⁸ <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Gymnasiale%20uddannelser/Fagenes%20sider/Fag%20S-AA/Tysk%20-%20valgfag.aspx> (31.03.2011)

¹⁹ Jf. <http://www.emu.dk/gym/fag/ty/>. Læringsmålene for tysk stx og hf findes her i stikordsform: http://www.emu.dk/gym/fag/ty/gymreform/laeringsmaal_i_%20stikordsform.doc

*erhvervsmæssige sammenhænge. Gennem arbejdet med faget opbygger eleverne endvidere studiekompetence ved, at de bliver i stand til at kombinere viden fra tyskfaget med viden fra andre fagområder. Desuden udvikler eleverne gennem undervisningen sans for litteratur og andre æstetiske udtryksformer som afsæt for oplevelse og refleksion.*²⁰

I bekendtgørelsen om uddannelsen studentereksamen (stx-bekendtgørelsen) beskrives tysk som begyndersprog A, fortsættersprog A og fortsættersprog B. Den fælles europæiske referenceramme for sprog nævnes ikke i bekendtgørelsen. Fagets identitet og formål indeholder de samme aspekter som i htx-bekendtgørelsen med mindre afvigelser i den sproglige formulering²¹. Det samme gælder tysk som valgfag, både begyndersprog B og fortsættersprog C som beskrives i bekendtgørelse om valgfag fælles for de gymnasiale uddannelser (valgfagbekendtgørelsen)²². De faglige mål er – ligesom i folkeskolen – generelt meget ambitiøse og adskiller sig uvæsentligt fra de faglige mål i tyskfagene på SDU (jf. en sammenligning af de faglige mål i tysk fortsættersprog B i stx- og htx-bekendtgørelserne i Appendiks, afsnit 7.2.6)

På trods af at man allerede i 2003²³ har påpeget muligheden for at bruge CEFR til at opstille kompetenceniveauer inden for hver færdighed i fremmedsprogstilegnelsen og dermed bl.a. sikre en fornuftig progression fra folkeskole til de gymnasiale uddannelser og fra gymnasiale uddannelser til sprogfagene på universiteterne ser det ikke ud til at referencerammen har nogen indflydelse i tyskfaget i de gymnasiale uddannelser.

De nuværende målsætninger i tyskfaget i skolesystemet giver nærmest anledning til at tro, at eleverne skal kunne det samme på alle skoletrin. De gymnasiale målsætninger sigter på tyskkompetencer meget højt sproglig-kulturelt niveau og svarer på ingen måde til de kompetencer langt de fleste studerende medbringer til SDU.

3.3 Videregående uddannelser med tysk på SDU i Odense

Referencerammen nævnes ikke i nogen af studieordningerne (IVK, Negot og Tyske studier) og den har hidtil ingen rolle spillet i tyskfagene på SDU. En første implementering af CEFR er foretaget i den nye undervisningskonception for Mundtlig kommunikation 1 i tysk (i relation til indplaceringstestenes resultater på B1/B2 niveau, dog med udgangspunkt i den eksisterende fagbeskrivelse og dermed uden eksplicit at nævne referencerammen i studieordningen (IVKs nye studieordning), men en gennemgribende implementering i alle tyskfag (både indholds- og kompetencefag) med en etablering af definerede CEFR-mål og udarbejdelse af tilsvarende

²⁰ Bilag 26, 27 og 28: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132607#B26> (31. 03. 2011)

²¹ Bilag 53, 54 og 55: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132647#B53> (31. 03. 2011)

²² Bilag 44 og 45: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132670#B44> (31.03.2011)

²³ ”Fremtidens sprogfag – vinduer mod en større verden. Fremmedsprog i Danmark – hvorfor og hvordan?” Uddannelsesstyrelsens temahæftserie nr. 5, Undervisningsministeriet, 2003: <http://pub.uvm.dk/2003/sprogfag/hel.pdf> (31.03.2011)

fagbeskrivelser er en stor opgave som kræver samarbejde mellem alle fagansvarlige undervisere i et større udviklings-/moderniseringsprojekt. Resultaterne fra sådanne et projekt vil kunne danne grundlag for nye, mere transparente fagbeskrivelser og en indbyrdes koordinering af færdigheds- og indholdsfagene samt med uddannelsernes øvrige (danskspregede) fag i relation til den ønskede sproglige progression og målsætning (B2/C1 på BA-niveau og C1 på Kandidatniveau?). Yderligere ville implementeringen af referencerammen give underviserne et fantastisk eksamensværktøj i form af referencerammens meget nuancerede evalueringskriterier. Der er tale om et værktøj til mere objektivt og detaljeret at kunne bedømme de studerendes komplekse færdigheder i de forskellige sproglige delkompetencer²⁴.

I sammenhæng med modernisering af sprogkompetencefagene og ved udarbejdelse af nye studieordninger er det vigtigt, at sikre transparens af progression og sammenhæng i studiet med en indbyrdes koordinering mellem alle fag. Dette vil bl.a. kunne gøres ved at inddrage niveaubeskrivelser og evalueringskriterier fra CEFR. Implementeringen af indplaceringstestene og studie-/sprogporteføljen samt udarbejdelsen undervisningskonceptioner for instruktortimer og Mundtlig kommunikation 1 skal ses som del af forarbejdet til en eventuel tilpasning af indholdet og strukturen i de sproglige uddannelser ved SDU ud fra niveauopdelingen i den fælles europæiske referenceramme.

EU-Kommissionen har tildelt SDU en Diploma Supplement Label for perioden 2010 – 2013 og de studerende får et Europass Diploma Supplement²⁵ fra SDU sammen med SDUs eksamensbevis²⁶ og dermed får de studerende en international documentation på deres faglige kompetencer. Et vigtigt formål med at indarbejde CEFR i fagbeskrivelsen især i sprogkompetencefagene vil være at gøre SDUs sproguddannelser internationalt sammenlignelige ud fra de studerendes **sproglige** (både almensproglige og fagsproglige) kompetencer.

Med henblik på den rolle referencerammen og dermed orientering mod selve sprogindlæringen helt sikkert vil spille i fremmedsprogsundervisningen i det danske skolesystem i fremtiden bør man muligvis stille et spørgsmål ved den nuværende stærke fokus på sprogsystemet (syntaks og grammatik) i den sproglige/sprogvidenskabelige del af Tyske studier, hvor jo de fremtidige gymnasielærere bliver uddannet. Studerende uden såvel generel viden om sprogtilegnelse som specifik viden om referencerammens grundlæggende didaktiske forudsætninger for fremmedsprogsundervisning er næppe i stand til at omsætte formålene for tysk faget ifølge Fælles Mål (som bygger på CEFR) og hellere ej formålene i de gymnasiale uddannelser.

²⁴ Dertil findes allerede detaljerede undersøgelser, jf. fx <http://www.testdaf.de/institut/pdf/niveaustufenprojekt.pdf>

²⁵ <http://www.iu.dk/dokumentation/europass/diploma-supplement>

²⁶ http://www.sdu.dk/information_til/studerende_ved_sdu/eksamen/diploma+supplement

4 Opsummering og perspektivering

Indplaceringstest er nyttige værktøjer til validering af de studerendes sprogkompetencer, men det største faglige udbytte af testene fås med opfølgende at tilbyde studerende med mindre gode sprogkompetencer supplerende undervisning, fx i form af instruktortimer, som af flere grunde er at foretrække frem for niveauopdeling af holdene:

- * mange studerende med tysk som modersmål har selv brug for at lære at bruge kommunikative strategier adækvat i relation til kommunikationssituationen,
- * studerende med tysk som modersmål bidrager til øvelse af lytteforståelse hos de danske studerende med autentisk mundtlig tysk og de fungerer som sproglige rollemodeller,
- * disse studerendes viden om tyske forhold er særdeles værdifuld for det kontrastive, indholdsmæssige perspektiv i undervisningen.

Ved at have sin udgangspunkt i kommunikative strategier som indøves med autentiske studierelevante temaer og kontrastiv tilgang sigter den nye konception for Mundtlig kommunikation 1 både mod en modernisering og akademisering af faget (jf. kommentarer i evalueringsrapporten i appendiks 2) og en ophævelse af den traditionelle skelnen mellem kompetencefag og indholdsfag: alle fag er både kompetencefag og indholdsfag!

Selv om der er metodefrihed i undervisningen anses det for en central opgave at fremme udvikling af undervisningsmaterialer for undervisningsassistenter (som skal kunne bruge eksisterende materialer) og andre eksterne undervisere i forbindelse med forslag til nytænkning i konceptionen og gennemførelse af traditionelle UA-fag. Produkterne fra de i denne rapport skitserede projekter stilles derfor til rådighed for alle undervisere i pågældende fag og dennes brug bør ikke være afhængig af én bestemt underviser selv om der tilrådes at vælge en ansvarlig koordinator over en længere periode for at sikre en velfungerende implementering og kontinuitet i brug af produkterne. Der er tale om:

- Valg af test og konception for gennemførelse af indplaceringstest og brug af testresultater;
- Konception for instruktortimer med tilknytning til både Mundtlig kommunikation 1 og Skriftlig sprogfærdighed;
- Undervisningskonception og -materiale for Mundtlig kommunikation 1;
- Studieportfolio.

En regelmæssig aktualisering og pleje af produkterne anbefales for at sikre en optimal brugbarhed.

5 Appendix 1: Elektronisk semesterplan i Mundtlig kommunikation 1 i tysk (på Blackboard).

↓ Sitzung 1

- > Attached Files
- > [En dag i DK Komm.pdf](#) (347.052 KB)

Einführung:

Semesterplan, Ziele und Zweck des Kurses, Examensbedingungen, Erklärung des GER, der Einstufungstests und der Instruktorstunden.

↓ Sitzung 2

- > Attached Files
- > [Zwiebelfisch Siezt du noch, oder duzt du scho...pdf](#) (109.173 KB)

Höflichkeit kontrastiv:

Duzen – siezen; Anrede, Namen, bitten - danken. Wer sagt wann was zu wem in DE/DK?
Welche Unterschiede gibt es zwischen DE & DK?

Sensibilisierung für Unterschiede zwischen Sprachen – im System und in der Sprachverwendung (auch wenn es dieselben Möglichkeiten gibt, werden sie z.T. unterschiedlich benutzt) sowie kulturelle Unterschiede zwischen DK & DE (Sensibilisierung für die Eigen- und Fremdkultur)

Zu lesen: DUDEN 383-397 (356: Brainstorming als Methode)

Zwiebelfisch: Siezt du noch oder duzt du schon:

www.spiegel.de/kultur/zwiebelfisch/0,1518,455733,00.html

↓ Sitzung 3

Was ist ein Gespräch?

Die Gesprächssituation – Information und Kommunikation Erfahrungen und Haltungen ausdrücken

Alltagswortschatz & Sensibilisierung für Mehrworteinheiten, Mehrdeutigkeit und Übersetzungsprobleme (Essen); Alltagsvergleich DK-DE: Auto oder nicht Auto? Wohnen, Essen & Familie.

Zu lesen: DUDEN 13-26; 37-47; 51-57

↓ Sitzung 4

- > Attached Files

- > [Wer fragt-der führt - Text.docx](#) (16.637 KB)
- > [Zeitg42-die Macht der Fragen.pdf](#) (164.993 KB)

Informationen erfragen und geben:

Fragetechniken & Beschreibend sachliche Antworten ; Erfahrungen und Haltungen ausdrücken;
Die Gesprächssituation – Information und Kommunikation

Wohnen: Großstadt – Kleinstadt – auf dem Land: Peter Fox: <http://peterfox.de/> "Stadtaffe" und "Haus am See" (unter Musik); „zu Gast in Dänemark“: Fragen und Antworten nach Restaurants, Übernachtungen, Museen, Unterhaltung, Kultur, Geschichte, Politik, Sprache, etc.

Zu lesen: DUDEN 26-37

„Die Macht der Fragen“ in „Markt - Deutsch für den Beruf“ (S. 4-5):

<http://www.goethe.de/lrn/prj/mol/pro/hef/n42/Zeitg42.pdf> (S. 3)

„Wer fragt, führt“ in: <http://www.goethe.de/lrn/prj/mol/mlh/mld/de43549.htm>

↓ Sitzung 5

- > Attached Files
- > [Redemittel Missverständnisse.pdf](#) (407.655 KB)
- > [rollenspiel missverständnisse.pdf](#) (514.347 KB)
- > [Sieger starten seicht.pdf](#) (260.63 KB)
- > [Tritt in den größtmöglichen Fettnapf-text.pdf](#) (9.772 KB)

Smalltalk

Gesprächs-Übungen mit normalen Smalltalk-Themen: eine vorgegebene Situation zu zweit/dritt zu Hause vorbereiten und vorspielen mit Rollenkarten aus der Datei "Rollenspiel-Missverständnisse". Wortschatz, Tabus und Themen für Smalltalk, Höflichkeitswortschatz und –floskeln, Formeln für Missverständnisse.

Rollenspiel „Missverständnisse“ (zu Hause die vorgegebenen Smalltalk-Situationen nach den Rollenspielkarten vorbereiten!)

Zu lesen: DUDEN 435-452

„Sieger starten seicht“ in MARKT 42, S. 3 & „Tritt in den größtmöglichen Fettnapf“ (für den Unterricht vorbereiten): <http://www.goethe.de/lrn/prj/mol/mlh/mld/de43548.htm>

↓ Sitzung 6

- > Attached Files
- > [redemittel-vortrag.pdf](#) (202.538 KB)

- > [redemittel-vortrag-kurz.pdf](#) (102.266 KB)
- > [Wortschatz Diskussion1.pdf](#) (446.818 KB)
- > [Wortschatz Diskussion2.pdf](#) (411.409 KB)

Körpersprache & Beschreibung

Midtvejsevaluering

Verteilung von Themen für Doppelvorträge in Woche 43 & 44

Vorbereitung zu Hause: zusammenfassende Kurzvorträge zu je 1 Text zu deutschen Stereotypen (in Gruppen à 2-3) aus *Meet the Germans: Die Deutschen und...*

<http://www.goethe.de/ins/gb/lp/prj/mtg/typ/deindex.htm/>

Vertiefendes Material:

- Als Vergleich: dänische Stereotypen:
<http://politiken.dk/tjek/rejser/danmark/article709190.ece>
- „Ein Lächeln wirkt Wunder“ – Übersicht und Selbsttest auf Focus-Online:
http://www.focus.de/karriere/management/koerpersprache/koerpersprache/koerpersprache_aid_5470.html - zu Hause machen.
- Ein Spezial zu Körpersprache auf
<http://www.sueddeutsche.de/jobkarriere/26/300024/bilder/> - zu Hause lesen

Zu lesen: DUDEN 46-51

↓ Sitzung 7 und 8

- Attached Files
- [redemittel-diskussion-a2.pdf](#) (22.475 KB)
- [redemittel-diskussion-c1.pdf](#) (34.393 KB)
- [redemittel-diskussion-c1-kurzfassung.pdf](#) (14.271 KB)

Präsentation, Zusammenfassung, Meinungsdarstellung, Argumentieren, Beschreiben

Pro-Contra-Doppelvorträge (Teilnahmekriterium)

Zu lesen: DUDEN 369-381 (Reden halten); 347-360 (Sitzungen)

Vertiefende Vorbereitung mit Übungen: <http://www.schreiben.uku.fi/argumentieren.html> und den Folien zur Argumentation aus Sitzung 6

↓ Sitzung 9

- Attached Files

- [Hvis Danmark var blevet en tysk delstat i 1864.docx](#) (68.475 KB)
- [Rhetoriktricks.pdf](#) (105.761 KB)
- [sosinddie dänen - politiken.pdf](#) (28.177 KB)

Präsentation, Zusammenfassung, Meinungsdarstellung, Argumentieren, Beschreiben

Beschreibung eines aktuellen Texts und Ereignisses mit Angabe eigener Haltung; Referat und Resümee; Diskussionsübungen zur Nationalität und Integration und Einbürgerung in DK und DE.

Vorbereitung zu Hause:

Ein Resümee zu: eine Auswahl an Kommentaren zu „*Hvis vi var tyskere, var vi...?*“
(<http://politiken.dk/kultur/skrivkultur/article1039019.ece> (NB! bitte nicht ausdrucken und Papier sparen!) - als Vergleich: „*Sådan er ægte danskere*“
<http://politiken.dk/tjek/rejser/danmark/article709190.ece>

Außerdem als Vorbereitung:

.

- dänischer Einbürgerungstest:
www.dr.dk/nyheder/hm/service/quizogtest/integration2007.ht

Zu lesen:

„15 ziemlich fiese Rhetoriktricks“

deutscher Einbürgerungstest (Test Nr. 1):

<http://www.focus.de/politik/deutschland/einbuengerungstest/>

↓ Sitzung 10

- Attached Files
- [redemittel-telefon-allgemein.pdf](#) (54.582 KB)
- [redemittel-telefon-allgemein-kurz.pdf](#) (14.771 KB)

Telefonieren

Höflichkeit & Routineformeln am Telefon - Informationen erfragen/geben - Grundprinzipien des Telefonierens - Höflichkeit am Telefon, Wortschatz & Routineformeln. Übungen:
Hörverständnis: Termine vereinbaren/ändern - Telefongespräche in unterschiedlichen Situationen und Rollen - Sensibilisierung für Routineformeln & vorstrukturierte Gespräche.

Zu lesen: DUDEN 331-346

↓ Sitzung 11

- Attached Files
- [redemittel-moderation.pdf](#) (24.05 KB)
- [redemittel-moderation-kurz.pdf](#) (23.204 KB)

Argumentation und Beschreibung

Bildbeschreibung zur Sensibilisierung für verschiedene Diskussions-/Argumentationskulturen. Auffrischung von Wortschatz für Diskussion & Argumentation. Diskussionsrunde zu einem aktuellen Thema (evtl. deutsche Medien – Liste mit deutschsprachigen Zeitungen und Zeitschriften: <http://utils.exeter.ac.uk/german/media/index.html>)

Zu lesen: DUDEN 459-462; (Sitzungen: 347-360)

↓ Sitzung 12

- Attached Files
- [brigitte-studie.pdf](#) (11.292 KB)
- [Gleichberechtigung der Frau - Genderbudgetting.pdf](#) (228.168 KB)
- [Opråb fra en skiderik - Pol...pdf](#) (103.428 KB)

Besprechen und argumentieren

Abschlussevaluierung

Thema: Männer und Frauen – typisch Frau/Mann; Frauen- und Männerrollen; Männer und Frauen in der Arbeitswelt; Gleichberechtigung der Frau – Vergleich DE & DK. Sensibilisierung für intra- (in der Gruppe) und interkulturelle Unterschiede (DE-DK) bei Stereotypen.

Nikolaustag am 6. Dezember: <http://www.youtube.com/watch?v=Ed1ARHUmaPQ>

Zu lesen: DUDEN (Sitzungen): 347-360

Gleichberechtigung der Frau: www.goethe.de/ges/soz/de4922096.htm

Brigitte-Studie: *”Karriere? Kinder? Krise? Keine Kompromisse!*
<http://www.zeit.de/karriere/2009-09/brigitte-studie>

Opråb fra en skiderik: <http://politiken.dk/debat/article845920.ece>

↓ Sitzung 13

Weihnachtsstunde und Zusammenfassung

Weihnachten in DE & DK: Sitten und Bräuche

6 Appendiks 2: Evalueringsrapport for Mundtlig kommunikation 1 i ES 2010

Fag: Mundtlig kommunikation I (tysk)

Underviser: Erla Hallsteinsdóttir

Der blev udfyldt 10 skemaer. En gennemsnitlig deltagelse i undervisningen ligger på omkring 10-15 studerende. Deltagelsen har lidt under fagets placering om mandagen som eneste fag på 1. semester i tyske studier.

- **Undervisningens indhold** vurderes meget positivt med kommentarer som ”*fin*”, ”*varierende og god*”, ”*rigtig god sammenhæng mellem delemnerne og studieordningens bestemmelser dækkes godt ind*”.
- **Undervisningens struktur/opbygning** vurderes ligeledes meget positivt med kommentarer som ”*fin*”, ”*der har været en god sammenhæng*”, ”*rigtig god struktur, planlægning af timerne er rigtig god, da hver enkelt er struktureret og godt udfyldt og varieret*”, ”*strukturen er rigtig god*”.
- **Det anvendte undervisningsmateriale** vurderes som godt og relevant, kunne dog til tider være mere udfordrende, med kommentarer som ”*helt perfekt. Duden er god til at skaffe en hurtig overordnet forståelse osv. mens det andet materiale er lidt mere dybdegående*”, ”*ikke så stor pensum omfang, men yderst relevant og let læseligt*”, ”*sværhedsgraden var tilpas*”, ”*meget middel sværhedsgrad*”, ”*lav sværhedsgrad*”.
- **Muligheden for at tale tysk** vurderes gennemgående som værende god eller meget god: ”*rigtig god mulighed med oplæg, diskussion, dialog og forskellige øvelser*”, ”*ganske udmærket*”, ”*alle har mulighed for at deltage aktivt*”.
- De studerendes **egen indsats i disciplinen** får generelt en god karakter, dog vurderer enkelte at den ”*kunne være bedre*”.
- **Holdets indsats** får en blandet karakter: ”*relativt godt*”, ”*god*”, ”*svingende*”, ”*varierende*”, ”*nogenlunde*”, ”*kunne være bedre*”, ”*ikke så godt*”.
- **Underviserens indsats** scorer en god karakter: ”*rigtig god, altid velforberedt, pædagogisk undervisning, altid svar på spørgsmål og høj faglig kunnen*”, ”*fin*”, ”*god*”, ”*stor indsats*”.
- De studerendes kommentarer om, **hvad har været godt ved kurset**, spænder vidt og vidner om de studerendes tilfredshed:
 - * *øvelser, diskussion og oplæg giver god mulighed for mundtlige øvelser.*
 - * *At vi får mulighed for at snakke tysk og diskutere diverse emner*
 - * *At alle har mulighed for at sige noget.*
 - * *At vi har beskæftiget os med aktuelle emner*

* *bred viden om tysk og indblik i tysk kultur*

- De studerendes kommentarer om, **hvad har været mindre godt ved kurset**, omfatter den manglende printbare semesterplan med dato på (dette vil blive lavet om) samt en interessant kommentar: ”*har haft en del viden, så det har været lidt af dobbeltarbejde*”. Denne kommentar opfatter jeg ikke som værende negativ, idet den egentlig viser, at den nye konception af faget som både indholds- og færdighedsfag er lykkedes godt.
- De studerendes **forventninger til kurset** er blevet indfriet eller delvist indfriet (1).
- **Forslag til forbedringer af kurset** består i et ønske om instruktortimer uden computerprogram, et ønske om mere avancerede kommunikationsværktøjer og et ønske om flere oplæg og mere diskussion.

Underviser

Studerende

7 Appendiks 3: Faglige mål i tyskundervisningen i det danske skolesystem

7.1 Folkeskolen

Fælles Mål 2009 – Tysk (Faghæfte 17)²⁷: Faghæftet for tysk indeholder formål, slutmål, trinmål, læseplan samt undervisningsvejledning for faget. Slut- og trinmål er bygget op ud fra referencerammens systematik.

Tysk og fransk (2. fremmedsprog)

Forslagene til nye Fælles Mål for tysk og fransk indebærer, at systematikken for kommunikative færdigheder følger Den Europæiske Referenceramme for Sprog. Det er fremhævet, at der er tale om fem kommunikative færdigheder: de receptive færdigheder lytte/forstå og læse/forstå samt de mundtlige, produktive færdigheder: samtale og redegøre og endelig den skriftlige, produktive færdighed: skrive.

Forskellen mellem sprog og sprogbrug og sprogtilegnelse er gjort tydeligere, så der tydeligere skelnes mellem anvendelse og bevidsthed samt om, hvordan sprog bruges og sprog læres.²⁸

Slutmål for faget tysk efter 9. klassestrin

Kommunikative færdigheder

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- forstå hovedindholdet og væsentlige detaljer af talt tysk om centrale og nære emner
- læse og forstå hovedindholdet og væsentlige detaljer i forskellige typer skrevet tekst inden for centrale og nære emner
- deltage i samtale om centrale og nære emner
- redegøre for hovedindholdet og væsentlige detaljer i forbindelse med centrale og nære emner på baggrund af forskellige typer tekst, lyd og billeder og personlige erfaringer
- udtrykke sig skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog om centrale og nære emner.

Sprog og sprogbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- udtrykke sig med en udtale og intonation, der gør sproget klart og forståeligt

²⁷ <http://www.uvm.dk/service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles%20Maal%202009%20-%20Tysk.aspx> (19.11.2010)

²⁸ <http://www.uvm.dk/Aktuelt/~media/A346DEBD16DA434BACC2C889931BB189.ashx> (19.11.2010)

- udtrykke sig med et grundlæggende ordforråd inden for centrale og nære emner
- anvende ofte forekommende faste vendinger og kulturbundne udtryk
- anvende relevante lytte- og læsestrategier
- anvende relevante kommunikative strategier i forbindelse med samtale og redegørelse
- anvende grundlæggende sprogbrugs- og retstavningsregler, så kommunikationen lykkes.

Sprogtilegnelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- vide, hvordan man bedst tilegner sig tysk
- udnytte viden om ligheder mellem tysk og andre sprog
- vælge relevante lytte- og læsestrategier
- vælge relevante kommunikationsstrategier
- udnytte de muligheder, der er for at anvende tysk i og uden for skolen, heriblandt ved hjælp af internettet
- anvende it og mediers muligheder i forbindelse med tekstproduktion, kommunikation, informationssøgning og i forbindelse med netværk
- uddrage og anvende informationer af forskellige typer tekster
- vælge praktisk-musiske udtryksformer, herunder it-baserede udtryksformer, der understøtter det sproglige udtryk
- vælge relevante skrivestrategier, herunder anvendelse af viden om skriveprocessens faser
- anvende ordbøger, grammatiske oversigter, stave- og grammatikkontrol.

Kultur- og samfundsforhold

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- anvende grundlæggende viden om geografi og historie og om levevilkår, værdier og normer i tysktalende lande
- drage sammenligninger mellem tysksprogede kulturer og egen kultur
- anvende tysk som kommunikationsmiddel i mødet med tysktalende
- vise forståelse for andres levevis og deres kulturer.

Den europæiske referenceramme for sprog er endnu et værktøj, der kan hjælpe eleven og læreren til at vurdere, hvor langt den enkelte er kommet med sprogtilegnelsen. I Europarådet har man defineret en skala af niveauer og målbeskrivelser, som er nedfældet i "Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog" eller CEFR (Common European Framework of References for Languages).

Sprogkundskaberne beskrives her efter niveauer (A1 – C2) og i fem kategorier:

- Lytte – forstå
- Læse – forstå
- Samtale
- Redegøre
- Skrive

Slutmål og trinmål i Fælles Mål er bygget op efter denne systematik.

På nettet kan man finde siden www.dialang.org, hvor alle kan teste, på hvilket niveau deres sprogkundskaber befinder sig. Der er ganske mange sprog, man kan prøve kræfter med, heriblandt selvfølgelig tysk, men også dansk.

På næste side ses selvvurderingsskemaet, hvorpå også Dialang baseres.

7.2 *Gymnasiale uddannelser*

Læringsmålene for tysk stx og hf anføres efterfølgende i stikordsform (jf.

http://www.emu.dk/gym/fag/ty/gymreform/laeringsmaal_i_%20stikordsform.doc)

7.2.1 Tysk begyndersprog A stx

forstå talt tysk om kendte og ukendte emner, når der tales standardsprog	Lytteforståelse
læse og forstå forskellige typer af ubearbejdede nyere og enkle, ældre tekster samt ikke-gennemgåede, ubearbejdede moderne prosatekster	Læseforståelse
redegøre på tysk for gennemgåede tekster og emner, analysere disse og perspektivere til andre tekster, idet de anvender et nuanceret ordforråd og elementær morfologi og syntaks korrekt	Mundtlig redegørelse, analyse og perspektivering

udtrykke sig mundtligt på tysk om ikke gennemgåede tekster og emner med et enkelt ordforråd og med brug af ofte forekommende faste vendinger og udtryk	
føre en samtale i et sammenhængende og nogenlunde flydende sprog om emner, de er fortrolige med, samt redegøre for og diskutere forskellige synspunkter	Samtale og diskussion
udtrykke sig skriftligt på tysk med et varieret ordforråd og med sikkerhed i den centrale morfologi og syntaks	Skriftlig udtryksfærdighed
anvende og udbygge relevante lytte- og læsestrategier samt mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier	Lytte- og læsestrategier, mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier
på tysk redegøre for og reflektere over litterære tekster og andre kunstneriske udtryksformer samt analysere og fortolke disse	Litteraturforståelse
redegøre på tysk for kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland efter 1945 inddrage en grundlæggende viden om levevilkår, værdier og normer i tysksprogede lande i arbejdet med fiktive og ikke-fiktive tekster og medier samt sammenligne studerede tekster og emner med andre kultur- og samfundsforhold.	Tekstforståelse og -perspektivering

7.2.2 Tysk fortsættersprog A stx

forstå talt tysk om kendte og ukendte emner, når der tales standardsprog	Lytteforståelse
læse og forstå forskellige typer af ubearbejdede nyere og ældre tekster	Læseforståelse
give en klar og nuanceret redegørelse på tysk for gennemgåede tekster og emner og forholde sig analyserende og perspektiverende til dem med anvendelse af et varieret og nuanceret ordforråd og med sikkerhed i morfologi og syntaks udtrykke sig mundtligt på tysk om ikke-gennemgåede tekster og emner med et varieret ordforråd samt med brug af relevante faste vendinger og udtryk	Mundtlig redegørelse, analyse og perspektivering
føre en samtale på et forståeligt, nuanceret og sammenhængende tysk om emner, de er fortrolige med, tage aktivt del i diskussioner og argumentere for forskellige synspunkter	Samtale, diskussion og argumentation
udtrykke sig skriftligt på tysk med et nuanceret ordforråd og med sikkerhed i morfologi og syntaks	Skriftlig udtryksfærdighed
anvende og udbygge relevante lytte- og læsestrategier samt mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier	Lytte- og læsestrategier, mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier
på tysk redegøre for og reflektere over litterære tekster og andre kunstneriske udtryksformer samt analysere og fortolke disse	Litteraturforståelse
redegøre på tysk for væsentlige, udvalgte sider af tysksprogede landes kultur, historie og samfundsforhold med hovedvægten på Tyskland efter 1945 anvende en grundig og afbalanceret viden om	Tekstforståelse og –perspektivering

levevilkår, værdier og normer i tysksprogede lande i arbejdet med tekster og medier samt på en reflekteret måde relatere studerede tekster og emner til andre kultur- og samfundsforhold.

7.2.3 Tysk fortsættersprog B stx

forstå talt tysk om kendte og ukendte emner, når der tales standardsprog	Lytteforståelse
læse og forstå forskellige typer af ubearbejdede nyere og enkle, ældre tekster samt ikke-gennemgåede, ubearbejdede moderne prosatekster	Læseforståelse
redegøre på tysk for gennemgåede tekster og emner, analysere disse og perspektivere til andre tekster, idet de benytter et nuanceret ordforråd samt anvender elementær morfologi og syntaks korrekt udtrykke sig mundtligt på tysk om ikke-gennemgåede tekster og emner med anvendelse af et enkelt ordforråd og ofte forekommende faste vendinger og udtryk	Mundtlig redegørelse, analyse og perspektivering
føre en samtale i et sammenhængende og nogenlunde flydende sprog om emner, de er fortrolige med, samt redegøre for og diskutere forskellige synspunkter	Samtale og diskussion
udtrykke sig skriftligt på tysk med et varieret ordforråd og med sikkerhed i den centrale morfologi og syntaks	Skriftlig udtryksfærdighed
anvende og udbygge relevante lytte- og læsestrategier samt mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier	Lytte- og læsestrategier, mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier
på tysk redegøre for og reflektere over litterære tekster og andre kunstneriske udtryksformer samt analysere og fortolke disse	Litteraturforståelse

<p>redegøre på tysk for kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland efter 1945</p> <p>inddrage en grundlæggende viden om levevilkår, værdier og normer i tysksprogede lande i arbejdet med fiktive og ikke-fiktive tekster og medier samt sammenligne studerede tekster og emner med andre kultur- og samfundsforhold.</p>	Tekstforståelse og -perspektivering
---	-------------------------------------

7.2.4 Tysk begyndersprog B valgfag

forstå indholdet af talt tysk, når der tales et enkelt standardsprog	Lytteforståelse
bruge sproget til at skaffe sig viden om tysksproget kultur	Anvendelse af læringsstrategier
læse og forstå forskellige typer af nyere tysksprogede tekster	Læseforståelse
redegøre for indholdet af gennemgået tekst eller emne samt perspektivere til andre tekster eller emner på et sammenhængende tysk med et grundlæggende ordforråd	Mundtlig redegørelse, perspektivering
føre en samtale på tysk om forskellige person-, kultur- og samfundsrelaterede emner med relevante tysktalende målgrupper på et enkelt og sammenhængende tysk samt føre en samtale om emner, de er fortrolige med, referere, kommentere og give udtryk for forskellige synspunkter i et enkelt og sammenhængende sprog	Samtale, referat, kommentering og præsentation
Skrive korte tekster på tysk i relation til de læste tekster eller emner	Skriftlig udtryksfærdighed
anvende og udbygge relevante lytte- og læsestrategier samt mundtlige kommunikationsstrategier	Lytte- og læsestrategier, mundtlige kommunikationsstrategier

<p>give udtryk på tysk for forståelse af og reflektere over litteratur og andre kunstneriske udtryksformer</p> <p>give udtryk på tysk for forståelse af ikke-fiktive tekster i tilknytning til profilen for den uddannelse, hvori valgfaget udbydes</p> <p>give udtryk på tysk for indsigt i udvalgte, aktuelle forhold i Tyskland, samt i kulturelle, herunder udvalgte samfundsmæssige og historiske forhold i tysksprogede lande.</p>	<p>Tekstforståelse, perspektivering og refleksion</p>
--	---

7.2.5 Tysk fortsættersprog C valgfag

<p>forstå indholdet af talt tysk, når der tales et enkelt standardsprog</p>	<p>Lytteforståelse</p>
<p>bruge sproget til at skaffe sig viden om tysksproget kultur</p>	<p>Anvendelse af læringsstrategier</p>
<p>læse og forstå forskellige typer af nyere tysksprogede tekster</p>	<p>Læseforståelse</p>
<p>redegøre for indholdet af gennemgået tekst eller emne samt perspektivere til andre tekster eller emner på et enkelt og sammenhængende tysk med et grundlæggende ordforråd</p>	<p>Mundtlig redegørelse, perspektivering</p>
<p>føre en samtale på tysk om forskellige person-, kultur- og samfundsrelaterede emner med relevante tysktalende målgrupper på et enkelt og sammenhængende tysk samt føre en samtale om emner, de er fortrolige med, referere, kommentere og give udtryk for forskellige synspunkter i et enkelt og sammenhængende sprog</p>	<p>Samtale, referat, kommentering og præsentation</p>
<p>Skrive korte tekster på tysk i relation til de læste tekster eller emner</p>	<p>Skriftlig udtryksfærdighed</p>
<p>anvende og udbygge relevante lytte- og læsestrategier</p>	<p>Lytte- og læsestrategier, mundtlige</p>

samt mundtlige kommunikationsstrategier	kommunikationsstrategier
<p>give udtryk på tysk for forståelse af og reflektere over litteratur og andre æstetiske udtryksformer</p> <p>give udtryk på tysk for forståelse af ikke-fiktive tekster i tilknytning til profilen på den uddannelse, hvor valgfaget udbydes</p> <p>give udtryk på tysk for indsigt i udvalgte, aktuelle forhold i Tyskland, samt i kulturelle, herunder udvalgte samfundsmæssige og historiske forhold i tysksprogede lande</p>	<p>Tekstforståelse, perspektivering og refleksion</p>

7.2.6 Sammenligning af faglige mål for tysk fortsættersprog B i stx- og htx-bekendtgørelserne

<p><i>Tysk fortsættersprog B: Faglige mål (stx-bekendtgørelsen)</i></p> <p><i>Eleverne skal kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – forstå talt tysk standardsprog om kendte emner formidlet gennem forskellige medier – læse og forstå forskellige typer af ubearbejdede nyere og ældre tysksprogede tekster samt ubearbejdede tysksprogede tekster fra de sidste 10 år – give en klar og nuanceret redegørelse på tysk for studerede tysksprogede tekster og emner og forholde sig analyserende og perspektiverende til dem med anvendelse af et varieret og nuanceret ordforråd og med sikkerhed i morfologi og syntaks – føre en samtale på et sammenhængende og nuanceret tysk om emner, de er fortrolige med, tage aktivt del i diskussioner og argumentere for forskellige synspunkter – udtrykke sig mundtligt på tysk om ikke-gennemgåede tysksprogede tekster og emner med et varieret ordforråd samt med brug af 	<p><i>Tysk fortsættersprog B: Faglige mål (htx-bekendtgørelsen)</i></p> <p><i>Eleverne skal kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – forstå talt tysk standardsprog om kendte emner formidlet gennem forskellige medier – læse og forstå lettere, nyere, autentiske tysksprogede tekster – redegøre for og samtale om ukendte emner på tysk med et basalt ordforråd, brug af faste vendinger og udtryk samt relevante kommunikationsstrategier og redegøre for og diskutere kendte emner på tysk med et varieret ordforråd, herunder argumentere for deres synspunkter – udtrykke sig skriftligt på tysk med et basalt ordforråd og grundlæggende grammatisk korrekthed – forstå og forholde sig perspektiverende til indholdet af autentiske, tysksprogede fiktions- og sagprosattekster henholdsvis tysksprogede elektroniske medier om samfundsmæssige, erhvervsmæssige og kulturelle forhold
--	--

<p><i>relevante faste vendinger og udtryk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>– udtrykke sig skriftligt på tysk med et nuanceret ordforråd og med sikkerhed i morfologi og syntaks samt oversætte en dansk tekst af en vis sværhedsgrad til et klart og korrekt tysk</i> <i>– anvende relevante lytte- og læsestrategier samt relevante mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier</i> <i>– på tysk redegøre for og reflektere over tysksprogede litterære tekster og andre kunstneriske udtryksformer samt analysere og fortolke disse</i> <i>– redegøre på tysk for væsentlige, udvalgte sider af tysksprogede landes kultur, historie og samfundsforhold med hovedvægten på Tyskland efter 1945</i> <i>– anvende en grundig og afbalanceret viden om levevilkår, værdier og normer i tysksprogede lande i arbejdet med tekster og medier samt på en reflekteret måde relatere studerede tysksprogede tekster og emner til andre kultur- og samfundsforhold</i> <i>– demonstrere viden om fagets identitet og metoder.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>– redegøre for aktuelle samfunds- og erhvervsforhold i Tyskland og øvrige tysksprogede lande i mundtlig og skriftlig kommunikation</i> <i>– anvende grundlæggende erhvervsrelateret terminologi og fraseologi i arbejdet med virksomhedens eksterne og interne kommunikation, mundtligt og skriftligt</i> <i>– anvende viden om erhvervsmæssige forhold i mundtlig kommunikation</i> <i>– forstå, opleve og samtale om tysksproget litteratur og andre æstetiske udtryksformer</i> <i>– anvende viden om nyere tysk litteratur på en reflekterende måde i mundtlig kommunikation.</i>
--	--